

Abort i Sverige – historik och nuläge

Barbro Gustafsson, Gisela Helmius, Lena Lennerhed, Elisabeth Persson, red. **Erfarenheter och egna val. En bok om abort.** 173 sidor. Stockholm: Gothia, 2000. Pris 175 kr. ISBN 91-7205-296-1.

Recensent: Kajsa Sundström, professor och gynekolog, avdelningen för internationell hälsa (IHCAR), Karolinska institutet, Stockholm.

II Abort, kirurgisk eller instrumentell, är det vanligaste ingreppet i gynekologisk sjukvård. Uppskattningsvis var tredje kvinna kommer under sitt fertila liv att söka för abort i kvinnosjukvården. För de flesta blir det en enstaka händelse, för ganska många kommer det att ske mer än en gång.

Lagen ger kvinnan obetingad rätt att fatta beslut om abort, men hennes upplevelse är i hög grad beroende av det bemötande hon får.

Innehållsrik antologi

Om detta handlar en ganska tunn, men innehållsrik bok om den svenska abortlagens historia och dess tillämpning under de 25 år den har varit i kraft.

Boken är en antologi sammanställd av en redaktionsgrupp bestående av samhällsvetare, läkare, sjuksköterskor/ barnmorskor med erfarenhet från upplysning om sexualitet och samlevnad.

Abortverksamheten idag

Mot den historiska bakgrunden ges en fyllig bild av abortverksamheten idag. Läkare och experter har bidragit med fakta om abortlagen, om siffror och abortmetoder, om abortens etik och olika religioners ståndpunkter i abortfrågan. Journalister och samhällsdebattörer

har medverkat med intervjuer, referat och kommentarer.

Intervjuer med inblandade parter

De inledande intervjuerna med fyra kvinnor om deras erfarenheter av abort under olika tidsperioder anger tonen. Det är berättelser om hur de fattat sina beslut, hur de bemötts i sjukvården, och hur de nu efteråt ser på det som skett. Det är starkt, det är autentiskt.

Det finns också intervjuer med personer som var med då den nya lagen debatterades, förbereddes och slutligen antogs. Hans Nestius egen berättelse om Polenresorna, argumenten i Grupp 8, vändan i den stora abortutredningen, och motståndet bland gynekologerna är spännande läsning och självklara inslag i en bok om abortens sociala historia i Sverige.

Det finns också intervjuer med sjukvårdspersonal, de som i vardagen möter kvinnor som överväger och genomgår abort, samt texter om hinder och motstånd mot kvinnors rätt att välja abort i många av världens länder idag.

Vanligt inslag i kvinnosjukvården

I kvinnosjukvården är abort ett vanligt inslag. Var fjärde känd graviditet avslutas med abort (inte var tredje som det står i avsnittet om abortstatistik). Under de senaste decennierna har aborterna i stort sett följt födelsetalen, och proportionerna har varit omkring 25 aborter per 100 kända graviditeter.

Ett annat sätt att jämföra är att frukt-samhetstalet under 1990-talet gått ned till 1,5 barn per kvinna medan motsvarande aborttal är drygt 0,5 aborter per kvinna.

En läkare som intervjuas ger sin bild av abortfrekvensen: »Kvinnor är fertila mellan 16 och 52 år och ... man föder sina 1,5 barn vid 30 års ålder«. »Då klarar alltså kvinnor att inte bli gravida under en massa cykler av sitt fertila liv...«

Det är inte en speciell patientgrupp som söker för abort, det är samma kvinnor som kommer för graviditetstest, mödrahälsovård, preventivmedel eller gynekologiska besvär. De har alla samma behov av empati och respektfullt bemötande.

Engagerad vårdpersonal

I boken finns berättelser om det fåtal aborter som sker sent i graviditeten, de som i den allmänna debatten på senare tid fått speciell uppmärksamhet. Personalens engagemang handlar emellertid inte om tidsgränser eller jämförelse med prematurvård utan om omsorg om kvinnan, för vilken aborten i så sent

skede är en stor påfrestning och ofta en personlig tragedi.

Men abortvården handlar främst om de många »rutinärendena«, de kvinnor som kommer tidigt i graviditeten och som ofta redan har bestämt sig. Det är välgörande att höra rösterna från sjukvårdspersonal som dagligen deltar i abortvården och som anser att »jobbet med aborter är det tyngsta men samtidigt det som är roligast« – det är att stå »mitt i livet och tampa med de ... stora och svåra frågorna«. Det är också så att »aborter mer än något annat väcker känslor på ett personligt plan«. Det innebär att personalen måste få tillfälle att bearbeta egna känslor och värderingar, t ex i handledning.

Kan användas som lärobok

Boken kan med fördel användas i både grundutbildning och fortbildning för sjukvårdspersonal, särskilt om den kompletteras med den lista på litteratur som presenteras. Den relativt korta listan visar emellertid att mycket litet är skrivet om abortfrågan i dagens Sverige. Inte heller är den offentliga debatten om abort särskilt livlig.

Bra underlag för debatt

Boken ger ett utmärkt underlag för offentliga samtal om abort. Den historiska bakgrunden och kunskap om dagens situation är viktiga för opinionsbildningen och för att motverka fördomsfullt bemötande av abortsökande kvinnor.

Vi borde också lyssna på tankar och etiska överväganden hos dem som arbetar med abort och hos dem som valt att i en given situation avbryta en graviditet. Det är angeläget att, utan att ifrågasätta kvinnans rätt att besluta, problematisera och diskutera åsikter, tankar och erfarenheter om abort i dagens svenska samhälle. •